

ТРАНСПАРЕНТНОСТ НУЛТА КОРУПЦИЈА
Скопје, 19.03. 2010

Изготвил: Вонр. Професор д-р Слаѓана Тасева

НАЦРТ
За законски одредби

За подобрување на транспарентноста и надзорот над финансирањето на политичките и референдумските кампањи

Вовед

Овој текст содржи нацрт за законски одредби со кои би се подобрила транспарентноста и надзорот во финансирањето на политичките кампањи и организирањето на референдум. Нашата определба да пристапиме кон изготвување на нацрт за законски одредби, а не кон изготвување на посебен законски текст, произлезе од фактот дека во Република Македонија веќе постои кодифициран изборен законик, во кој законодавецот ги вградил сите одредби со кои се уредува изборниот процес во целина.

Работната група која го подготвуваше овој текст се определи севкупната содржина од нејзината работа да им ја направи достапна на сите чинители кои треба да бидат вклучени во процесот на доуредување на постоечкото законодавство во оваа сфера. Со ова ја реafirмираме нашата определба да придонесеме кон процесот за создавање на услови за фер и демократски избори, а особено за многу попрецизно законско уредување на сферата на финансирање на изборните кампањи, како предуслов за намалување на можностите за создавање на нелегални и коруптивни должничко доверителски односи во сферата на политичкото делување.

Определбата да се зафатиме со посебна разработка и елаборација на овој сегмент од изборниот процес произлегува од многубројните наши претходни активности, како и од активностите на Советот на Европа и на Transparency International кои резултираа со формулирање на конкретни Препораки и други документи неменети за подигање на јавната свест за потребата од конкретно законско уредување на оваа сфера, како и за создавање на можности за ефикасно следење евалуација на овие процеси, како што тоа го прави ГРЕКО во својата трета рунда на евалуација. Извештајот за Република Македонија ќе биде на дневен ред на Пленарното заседание на ГРЕКО во Стразбург на 23 март 2010 година.

Овој нацрт за законски одредби е резултат на проектот „Подобрување на изборниот систем во Република Македонија,” кој Транспарентност - Нулта корупција го реализираше во текот на 2009 и 2010 година со поддршка од Владата на Кралството Норвешка.

Проф. Зоран Шапуриќ, кој беше еден од изготвувачите на Законот за финансирање на политичките партии, предложи конкретни измени на овој законски текст, кои како текст се вградени во резимето и заклучоците од работниот состанок

ЦЕЛ И ОЦЕНА НА СОСТОЈБИТЕ ВО ОБЛАСТА ШТО ТРЕБА ДА СЕ УРЕДИ СО ЗАКОНОТ И ПРИЧИНИ ЗА ДОНЕСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ

Овој текст содржи нацрт за законски одредби со кои би се подобрила транспарентноста и надзорот во финансирањето на политичките кампањи и организирањето на референдум. Нашата определба да пристапиме кон изготвување на нацрт за законски одредби, а не кон изготвување на посебен законски текст, произлезе од фактот дека во Република Македонија веќе постои кодифициран изборен законик, во кој законодавецот ги вградил сите одредби со кои се уредува изборниот процес во целина.

Работната група која го подготвуваше овој текст се определи севкупната содржина од нејзината работа да им ја направи достапна на сите чинители кои треба да бидат вклучени во процесот на доуредување на постоечкото законодавство во оваа сфера. Со ова ја реafirмираме нашата определба да придонесеме кон процесот за создавање на услови за фер и демократски избори, а особено за многу попрецизно законско уредување на сферата на финансирање на изборните кампањи, како предуслов за намалување на можностите за создавање на нелегални и коруптивни должничко доверителски односи во сферата на политичкото делување.

ПРЕГЛЕД НА РЕГУЛАТИВИ ОД ДРУГИ ПРАВНИ СИСТЕМИ И УСОГЛАСЕНОСТ НА ПРЕДЛОГОТ НА ЗАКОН СО ПРАВОТО НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА

Определбата да се зафатиме со посебна разработка и елаборација на овој сегмент од изборниот процес произлегува од многубројните наши претходни активности, како и од активностите на Советот на Европа и на Transparency International кои резултираа со формулирање на конкретни Препораки и други документи неменети за подигање на јавната свест за потребата од конкретно законско уредување на оваа сфера, како и за создавање на можности за ефикасно следење евалуација на овие процеси, како што тоа го прави ГРЕКО во својата трета рунда на евалуација. Извештајот за Република Македонија ќе биде на дневен ред на Пленарното заседание на ГРЕКО во Стразбург на 23 март 2010 година.

Табела на активности

АКТИВНОСТ	РОКОВИ				И	З	Б	О	Р	И
	60 дена до избори	15 дена подготовка за избори								
Прогласување на избори										
Определување на организатор			45 дена пред гласање							
Определување на одговорно лице			45 дена Пред гласање							
Отварање на посебна сметка			45 дена Пред гласање за избори							
Известување на ДИК			45 дена Пред гласање							
Предкампања			Од- 45 дена пред гласање до- 20 дена пред гласање							
Кампања			Од 20 дена пред гласање До – ден на гласање							
Извештај собрани и потрошени средства								90 дена по затварањето на посебна трансакциска сметка		
Ревизија од ДЗР								Шест месеци по рокот за затварање на трансакциска сметка		
Барање за поврат на трошоци									30 дена од објавување на целосниот извештај од страна на ДЗР	
Утврдување на право за исплата/намалување ДИК										По правосилност на извештаите од ДЗР

ЗАКОНСКИ ОДРЕДБИ

I. ОСНОВНИ ОДРЕДБИ

Член 1

(1) Со овој закон се регулираат прашањата поврзани со изборните кампањи за избор на пратеници (во понатамошниот текст: пратеници) во Собранието, претседател на Република Македонија, членови во органи во локалната самоуправа и прашања кои се однесуваат на референдумски кампањи.

(2) Изборната кампања согласно овој закон ги опфаќа сите видови огласувања со политичка содржина и други облици на политичка пропаганда, кои можат да влијаат на одлучувањето на гласачите за време на гласање на изборите.

(3) Референдумската кампања согласно овој закон ги опфаќа сите видови огласувања со и други видови пропаганда, чија намена е да влијае на одлучувањето на гласачите за време на гласањето на референдум.

(4) За референдумската кампања важат одредбите за изборна кампања, освен ако со законот не е одредено поинаку.

(5) Во изборна кампања се вбројуваат пред се:

- пропагандата во медиумите, електронски, печатени и пропаганда која користи телекомуникациски средства,
- поставување плакати и
- јавни настапи во врска со изборната или референдумската кампања (во понатамошниот текст: предизборни настапи).

Член 2

(1) Изборната кампања може да започне 45 дена пред денот на гласањето, а мора да заврши најдоцна 24 часа пред денот на гласањето.

(2) Доколку на претседателот на Собранието му се предложи барање за собирање потписи за спроведување референдум, може да се организира посебно известување на јавноста за собирање потписи. Посебното известување на јавноста започнува од денот на почетокот до денот на завршувањето на собирање потписи и може да го организира предлагачот.

(3) Државната изборна комисија на адекватен начин го спроведува известувањето на јавноста за почетокот и рокот за собирање потписи. Македонската Радиотелевизија мора да спроведе бесплатно објавување на овие известувања.

(4) Посебно известување од став 2 и 3 од овој член се однесува за референдумска кампања на локално ниво која треба да се спроведе на вообичаен начин.

Член 3 (Член 70 од Изборниот законик)

(1) Изборната кампања можат да ја организираат предлагачите на кандидатите или листата на кандидатите, политички партии и други организатори на изборна кампања, во случај на референдум предлагачите на референдумот и други, за исходот на референдумот заинтересираните субјекти (во понатамошниот текст: организатори на изборна кампања). Заинтересираните субјекти наведени во овој став можат да бидат државјани на Република Македонија со право на глас, претприемачи кои самостојно вршат дејност, самостојни претпријатија, претприемачи и правни лица со седиште на територија на Република Македонија.

(2) За законитоста при спроведување на изборната кампања е одговорен организаторот на изборната кампања. Организаторот на изборната кампања е одговорен и за оние правила на изборната кампања за чие спроведување писмено овластил друг изведувач. Организаторот на изборната кампања ќе утврди одговорно лице кое ќе биде одговорно за финансирањето на изборната кампања, вклучително и за периодот дефиниран како пред кампања (во понатамошен текст: одговорно лице).

(3) Листата на кандидати и поединечните кандидати за избор на пратеници во Собранието како и кандидатите за избор на претседател на република можат да имаат само еден организатор на изборна кампања. Организаторот на изборната кампања може да определи само едно одговорно лице согласно став 2 од овој член.

(4) Секоја листа на кандидати и поединечен кандидат на изборите за претставници во претставничките и индивидуални органи на локалната самоуправа можат да имаат само еден организатор на изборната кампања. Секоја листа на кандидати и поединечен кандидат на изборите за претставници во претставничките и индивидуални органи на локалната самоуправа можат да имаат само едно одговорно лице во смисла на став 2 од овој член.

(5) Секој предлагач на референдум односно секој друг заинтересиран субјект за исходот од него, може да има само по еден организатор. Секој предлагач на референдум односно секој друг заинтересиран субјект за исходот од него, може да има само по едно одговорно лице согласно став 2 од овој член.

(6) Странски правни и физички лица не смеат да организираат изборна кампања во Република Македонија.

(7) Во Република Македонија не е дозволено спроведување изборна кампања на друга држава.

Член 4

(1) Предизборни собири не се дозволени во просториите на државните органи, органите на локалната самоуправа, јавни институции кај лица со јавни овластувања, во простории на верски установи освен кога верската група е организатор на референдумската кампања.

(2) Изборната кампања не е дозволено да се финансира со тековни средства и средства од деловни субјекти во кои е вложен јавен капитал во висина поголема од 25% и деловни субјекти кои се во нивна мнозинска сопственост,

(3) Кога организатори на референдумската кампања се синдикални организации и совет на работници кои треба да ги појаснуваат своите ставови на нивните членови, имаат право да користат соодветни простории во деловни и државни субјекти во согласност со колективниот договор и интерните акти со кои се регулира синдикалното работење.

(4) Исклучок за дозволено организирање предизборни собири во простории од став 1 од овој член може да се дозволи доколку во местото не постои друг простор во кој би можело да се собере поголем број луѓе.

(5) Забраната од став 1 на овој член не се применува во случаите кога за организирање предизборни собири се користат простории кои се наменети пред се за јавни манифестации.

(6) Во случаевите од ставот 3 и 4 на овој член просторите мора да им бидат на располагање на сите организатори на изборната кампања под еднакви услови. Условите мора да ги објави сопственикот или управувачот со просториите најдоцна 45 дена пред денот на гласањето на изборите, односно 25 дена пред гласањето за референдум. Објавувањето се врши во најмалку еден печатен медиум на национално ниво, во сите локални медиуми и на веб страната на ДИК.

II. ИЗБОРНА И РЕФЕРЕНДУМСКА КАМПАЊА ВО МЕДИУМИТЕ

(Советот за Радио Дифузија предлага измени во Изборниот законик во членовите 75, 76, 77 и додава нови членови 75-а и 76-а).

Член 5

Член 77 се менува и гласи:

(1) Резултати од испитувања на јавното мислење поврзани со учесници во изборниот процес се објавуваат најдоцна 5 дена пред денот определен за одржување на изборите.

(2) При објавување резултати од испитувања на јавното мислење поврзани со учесници во изборниот процес, медиумите се должни да ги наведат следниве податоци: името на нарачателот кој го побарал и го платил испитувањето; институцијата што го извршила испитувањето; применетата методологија; големината и структурата на испитаниот примерок; и периодот во кој е спроведено испитувањето.

1. Член 75 се менува и гласи:

(1) Советот за радиодифузија донесува Правилник за однесувањето на радиодифузерите во периодот пред започнување на изборна кампања и Правилник за рамноправен пристап во медиумското претставување за време на изборна кампања, и ги објавува во „Службен весник на Република Македонија“.

(2) Правилникот за однесувањето на радиодифузерите во периодот пред започнување на изборна кампања определува кои содржини се сметаат за изборно медиумско претставување и кои не се дозволени во периодот пред започнување на изборната кампања како и утврдува начин на однесување на радиодифузерите од денот на распишување на изборите до денот определен за започнување на изборната кампања.

(3) Правилникот за рамноправен пристап во медиумското претставување за време на изборна кампања ги утврдува облиците на изборно медиумско претставување за време на изборна кампања, принципите како да се обезбеди рамноправен пристап во претставувањето на учесниците во изборниот процес во сите облици на изборно медиумско претставување и начинот на известување за време на изборниот молк во програмите на радиодифузерите.

(4) Радиодифузерите во Република Македонија се должни под еднакви услови на нивните програми да обезбедат рамноправен пристап во изборното медиумско претставување за време на изборна кампања на сите учесници во изборниот процес во согласност со Правилникот за рамноправен пристап во медиумското претставување за време на изборна кампања.

(5) Радиодифузерите се должни да ги почитуваат Правилниците од ставот (1) на овој член.

Член 7

2. По членот 75 се воведува нов член 75-а кој гласи:

(1) За време на изборна кампања, радиодифузерите кои ги покриваат изборите можат да емитуваат 15 минути дополнително време за рекламирање на реален час емитувана програма, исклучиво наменети за платено политичко рекламирање, од кои за еден учесник во изборната кампања можат да одвојат најмногу 10 минути.

(2) Радиодифузерите и печатените медиуми во Република Македонија се должни во рок од пет дена од денот на распишување на изборите да утврдат ценовници за платено политичко рекламирање на изборните програми и на кандидатите на учесниците во изборниот процес.

(3) Во периодот од утврдување на ценовниците до започнување на изборната кампања, медиумите се должни најмалку двапати, јавно да ги објават ценовниците од ставот (2) на овој член, на видливо место на своите програми, односно во своите печатени изданија.

- (4) Ценовниците не смеат да се менуваат во текот на изборната кампања.
- (5) Печатените медиуми се должни ценовниците од ставот (2) на овој член да ги достават до Државната изборна комисија и Државниот завод за ревизија, а радиодифузерите и до Советот за радиодифузија на Република Македонија.
- (6) Радиодифузерите и печатените медиуми во Република Македонија се должни на сите учесници во изборниот процес да им понудат еднакви услови, односно еднакви цени и попусти за платено политичко рекламирање.

Член 8

3. Членот 76 се менува и гласи:

- (1) Платеното политичко рекламирање мора да биде соодветно и видливо означено како „платено политичко рекламирање“ и јасно одвоено од другите содржини на медиумите, подденакво за сите нарачателите на рекламирање.
- (2) Во сите облици платено политичко рекламирање, нарачателот на рекламирањето мора да биде јасно означен.
- (3) Не е дозволено учество на малолетници во платено политичко рекламирање.
- (4) Радиодифузерите не смеат да емитуваат платено политичко рекламирање во вести, посебни информативни програми, образовни и програми за деца, и во преноси од верски, спортски, културни, забавни и други настани.
- (5) Јавниот радиодифузен сервис не смее да емитува платено политичко рекламирање.

Член 9

(6) По членот 76 се воведува нов член 76-а кој гласи:

- (1) Јавниот радиодифузен сервис за време на изборниот процес е должен, без надоместок, во соработка со Државната изборна комисија да ги информира граѓаните за начинот и техниката на гласање и да емитува други информации поврзани со изборниот процес.
- (2) За време на изборна кампања, Јавниот радиодифузен сервис е должен да емитува бесплатно политичко претставување на учесниците во изборниот процес во согласност со принципите утврдени во Правилникот за рамноправен пристап во медиумското претставување за време на изборна кампања.

III. ФИНАНСИРАЊЕ НА ИЗБОРНИ И РЕФЕРЕНДУМСКИ КАМПАЊИ

Член 10

(1) За финансирање изборни кампањи се користат одредбите од член 83 и 83-а од Изборниот Законик (**СРД Предлага менување на членот 83-а став 5**)

(2) Независно од законот кој ги уредува политичките партии, изборната кампања не е дозволено да се финансира со средства од стопанските организации, во кој е вложен јавен капитал во висина поголема од 25% и стопанските организации кои се во нивна мнозинска сопственост.

(3) Попустите во цените кои радиодифузерите и печатените медиуми ги даваат за платено политичко рекламирање на учесниците во изборната кампања се сметаат за донација изразена во парична вредност.

(4) Висината на оваа донација не смее да го надмине износот од 20.000,00 евра во денарска противвредност. Видовите донации утврдени во член 83-а став (1) алинеи 1 и 2 не важат за радиодифузерите и печатените медиуми.

Член 11

(1) Како трошоци за изборната кампања се сметаат трошоците кои се потребни за спроведување на изборната кампања за потврдената кандидатска листа, или потврдениот кандидат или за спроведување референдум.

(2) Во трошоци за изборната кампања спаѓаат:

- трошоци за печатење, поставување и отстранување на плакати,
- трошоци за објавување на предизборните огласни содржини во медиумите,
- трошоци за организација и спроведување на предизборни собири,
- трошоци за печатење, репродукција и растурање на предизборен материјал -
- трошоци за отворање, водење и затворање на посебна трансакциска сметка,
- трошоци за собирање на потписи на независни кандидати и
- останати слични трошоци настанати исклучиво заради водење изборна кампања или собирање на потписи од страна на независни кандидати.

(3) Доколку изведувачот на работите или продавачот на предметите му одобри на организаторот на изборната кампања попуст или отпис на побарувањето, како трошок за изборната кампања се пресметува износот кој изведувачот на работите или продавачот го пресметува за извршени услуги кон нарачателот односно купувачот по пазарна вредност.

Член 83-а ст.5 (5) Радифузерите и печатените медиуми попустите во цените кои ги даваат за политичко рекламирање на учесниците во изборната кампања се сметаат за донација изразена во парична вредност.

(4) Изведувачот на работите или продавачот од став (3) на овој член, на сметката што ја доставува до организаторот на изборната кампања, ја наведува висината на попустот, односно наведува дека е согласен да го отпише побарувањето во целост, по негова пазарна вредност.

(5) Одредбите од став (3) и (4) на овој член не се применуваат во случаите кога бесплатно ги изведува физичко лице и за тоа нема обврска да доставува сметка.

Член 12

(Измена на Член 70 од Изборниот законик согласно препорака од ГРЕКО-Препорака бр. 1 ii)

(1) Организаторот на изборната кампања мора **најдоцна 45 дена** пред денот на гласањето на избори односно најдоцна 25 дена пред денот на гласањето на референдум да отвори посебна трансакциска сметка со назнака “за изборна кампања” односно “за референдумска кампања” и при тоа да биде наведено, за кого се организира кампањата. Организаторите на референдумот во рок од 45 дена по донесување на одлуката во Собранието, или во претставничките органи на локалната самоуправа, можат да ја отворат трансакциската сметка и да собираат средства.

Организаторот на изборната кампања мора сите финансиски средства кои сам ги собрал или ги добил од други правни или физички лица за финансирање на изборната кампања да ги собира на таа трансакциска сметка. Сите трошоци за изборната кампања, организаторот на изборната кампања, мора да ги подмири исклучиво од таа сметка.

(2) Организаторот на изборната кампања е должен да ја затвори сметката во рок од 120 дена, сметано од првиот нареден ден по денот на гласањето. **(Измена на Член 71 ст. 6 од Изборниот законик)** Денот на доспевањето на заемот од точка 3 и рокот за одложено плаќање од точка 4, во став 1 член 12 од овој закон, не смее да биде подоцна од 30 дена пред рокот за затворање на сметката.

Член 11

(1) Кандидатите за пратеници во Собранието и кандидатот за претседател на Републиката истовремено со поднесување на кандидатурата во рок од 45 дена сметано од денот на гласањето, до Државната изборна комисија се должни да достават податоци за организаторот на изборната кампања, односно **одговорното лице** заедно со податоците за отворена посебна трансакциска сметка за изборната кампања и тоа бројот на трансакциската сметка, називот на банката, и име на носителот на трансакциската сметка, називот на банката, и име на носителот на трансакциската сметка.

(2) Кандидатите за членови на претставничките и самостојни изборни органи за локална самоуправа истовремено со поднесување на кандидатурата во рок од 45 дена сметано од денот на гласањето се должни податоците за организаторот на изборната кампања да ги доставата до Изборната комисија за локална самоуправа заедно со податоците за отворена посебна трансакциска сметка за изборната кампања и тоа бројот на трансакциската сметка, називот на банката, и име на носителот на трансакциската сметка.

(3) Кога референдумот е распишан на локално ниво, организаторите на референдумската кампања најдоцна 25 дена пред денот на гласањето податоците за организаторот на изборната кампања да ги достават на Изборната комисија на локалната самоуправа. До изборната комисија се должни да достават податоци за организаторот на изборната кампања, односно **одговорното лице** заедно со податоците за отворена посебна трансакциска сметка за изборната кампања и тоа бројот на трансакциската сметка, називот на банката, и име на носителот на трансакциската сметка.

(4) Самостојните кандидати за избор на претседател на републиката се должни веднаш по објавувањето на кандидатурата до Државната изборна комисија да ги достават податоците за организаторот на кампањата за собирање на потписи и бројот на посебната трансакциската сметка отворена за оваа намена. До Државната изборна комисија се должни да достават податоци за организаторот на изборната кампања, односно **одговорното лице** заедно со податоците за отворена посебна трансакциска сметка за изборната кампања и тоа бројот на трансакциската сметка, називот на банката, и име на носителот на трансакциската сметка,.

(5) Државната изборна комисија е должна податоците за организаторот на изборната кампања да ги достават до Државниот завод за ревизија веднаш, а најдоцна 40 дена во кои случаеви е до 40 пред денот на гласањето.

(6) Кога станува збор за референдум, Изборните комисии на локалната самоуправа се должни податоците за организаторот на изборната кампања да ги достават до Државниот завод за ревизија веднаш, а најдоцна 20 дена пред денот на гласањето.

Член 12

Уредено со Член 85 од Изборниот Законик

(1) Најдоцна 90 дена по затворањето на посебната трансакциска сметка организаторот за изборната кампања за избори во Собранието, за претседател на републиката или за референдум на државно ниво, е должен на Државната изборна комисија и на Државниот завод за ревизија да им достави известување за:

- вкупниот износ на собрани и потрошени средства за изборна кампања,
- податоци за сите парични прилози на организаторот на изборната кампања кои на денот на гласањето достигнуваат до три просечни бруто месечни плати по работник во Република Македонија според податоците на Државниот завод за статистика за изминатата година,
- сите позајмици кои му се одобрени на организаторот на изборната кампања, доколку износот на одобрената позајмица го надминува износот од алинеа два од овој став, вклучително и податоци за позајмувачот.
- сите одложени плаќања доколку износот на одложеното плаќање го надминува износот од алинеа два од овој став, вклучително и податоци за правното или физичко лице кое го одобрила одложувањето на плаќањето.

(2) Во паричните прилозите од точка 2 од став (1) не се сметаат средствата кои правното или физичко лице ги наменило за финансирање на политичка партија, во согласност со законот со кој се уредува финансирањето на политички партии

(3) Времето на одложено плаќање од алинеа 4 од став (1) на овој член не смее да биде подолго од 90 дена од денот кога услугите се извршени или предметите доставени. За одложено плаќање се сметаат и сите плаќања кои се извршени најдоцна 30 дена по извршените услуги и добиени предмети.

Член 13

(1) Организаторот на изборната кампања за членови во претставничките самостојни изборни органи на локалната самоуправа или референдум на локално ниво мора во рок од 90 дена по затворањето на трансакциската сметка, да поднесе и приложи до претставничкиот орган на локалната самоуправа и Државниот завод за ревизија, известување за сите собрани и потрошени средства за изборната кампања.

(2) Извештајот од став (1) на овој член мора да содржи податоци од член 12 од овој закон за изворот на средства и начинот на нивното трошење, како и сите останати податоци од член 12 од овој закон.

Член 14

Главниот државен ревизор, детално ги образложува наодите од содржината и извештајот од член 12 и 13 од овој закон. **Член 85-б Оберска и да се објават на веб страна на ДЗР**

Член 15

Извештајот и податоците од член 12 и 13 од овој закон заради обезбедување транспарентност на изборната кампања стануваат достапни на јавноста кога ќе се достават до ДИК, Собранието, односно претставничките органи на локалната самоуправа и до Државниот завод за ревизија.

Член 16

Организаторот на изборната кампања што не е политичка партија мора вишокот/остатокот на добиени и собрани средства, со затворањето на трансакциската сметка, да ги намени за хуманитарни цели, согласно законот со кој се уредува работењето на хуманитарните организации.

Член 17

(1) Трошоците за изборна кампања за избор на пратеници во Собранието не смеат да надминат 180 денари по поединец кој има право на глас во изборниот регион односно изборната општина, каде е поднесена листата на кандидати односно, онаму, каде што се кандидира само кандидатот.

(2) Трошоците за изборната кампања за избори за претседател на република не смеат да надминат -----денари по поединец, со право на глас во државата. Доколку дојде до втор круг на гласање, трошоците за изборна

кампања за кандидатот што влегол во вториот круг, можат да се зголемат уште за -----денари по поединец, со право на глас во државата.

(3) Трошоците за кампања за собирање на потписи за избори за претседател на република не смеат да надминат -----денари по поединец, со право на глас во државата.

(4) Трошоците за изборна кампања за избори на претставнички органи на локалната самоуправа не смеат да надмина -----денари, по поединец со право на глас во државата.

(5) Трошоците за изборна кампања за избори за самостојни избрани органи на локалната самоуправа, не смеат да надмина -----денари, по поединец со право на глас, во локалната самоуправа. Доколку, дојде до втор круг на гласање, трошоците за изборната кампања за кандидатот што влегол во вториот круг, можат да се зголемат уште за 0,15 евра по поединец, со право на глас во локалната самоуправа.

(6) Трошоците за референдумската кампања на државно ниво или на локална самоуправа, не смее да надмине ----- денари по поединец, со право на глас во државата, односно, локалната самоуправа.

VI. ДЕЛУМНО ВРАЌАЊЕ НА ТРОШОЦИТЕ ЗА ОРГАНИЗИРАЊЕ И ФИНАНСИРАЊЕ НА ИЗБОРНИ КАМПАЊИ

Член 18

(1) Организаторите на изборните кампањи, чии листи добиле мандати за пратеници во Собранието имаат право на поврат на трошоците, за изборната кампања во висина од ----- денари за добиен глас, при што вкупната вредност на повратот на трошоците, не смее да го надмине износот на потрошени средства, евидентиран во Извештајот на ДЗР .

(2) Право на поврат им припаѓа како дел од трошоците и на оние организатори на изборни кампањи, чии листи на кандидати добиле најмалку 6% гласови од вкупниот број преброени гласови во изборниот регион, или најмалку 2% од вкупниот број преброени гласови во целата држава, во висина од ----- денари за добиен глас во таа изборна општина, односно држава.

(3) Трошоците кои кандидатите за избор на претседател ги направиле за собирање на потписи со решение издадено од Управата за јавни приходи се одбитна ставка од годишната пресметка за данок на добивка за годината во која се одвивала кампањата за собирање на потписите.

Член 19

На организаторите на референдумска кампања, не им припаѓа правото, на поврат на трошоците за кампањата.

Член 20

(1) Поврат на делумни трошоци за изборна камања, имаат право и организаторите на изборни кампањи за претседател на Република, за кој кандидат гласале најмалку 10% од вкупниот број гласачи со право на глас, кои гласале. Доколку дојде до втор круг на гласање, кандидатот што кандидира во вториот круг, има право на поврат на трошоците, врз основа на добиените гласови, во тој круг.

На организаторите на изборната кампања, за претседател на Република им се враќаат трошоци во висина од -----денари, за секој добиен глас, при што вкупната вредност на повратени трошоци не смее да го надмине износот на потрошени средства, евидентиран во ревизискиот извештај на Државниот завод за ревизија.

(2)

Член 21

На организаторите на изборни кампањи за избори на пратеници во Собранието или за избори за претседател на Република, на нивно барање им се враќаат трошоците за изборна кампања од Буџетот на Републиката, во рок од 30 дена од денот на објавувањето на целосниот извештај, од страна на Државниот завод за ревизија. во Службен весник на Р. Македонија.

Член 22

(1) Локалната самоуправа пред почетокот на изборната кампања ја одредува висината на повратните трошоци на организаторите на изборната кампања. Локалната самоуправа може да одреди да им припадне дел од повратните трошоци само на организаторите на изборната кампања кои добиле мандат во претставничките органи на локалната самоуправа, и само на организаторите на изборната кампања за самостојни органи на локалната самоуправа, чии кандидати оствариле одреден процент од вкупниот број гласачи, со право на глас кои гласале при што процентот што го одредува локалната самоуправа, не смее да надмине 10%.

(2) Висината на делумното враќање на трошоците на организаторите на изборните кампањи, на избори за членови во претставничките органи на локалната самоуправа, не смее да ја надмине висината за поврат по добиен глас во однос на организаторите на изборната кампања за пратеници во Собранието. Висината на делумното враќање на трошоците на организаторите на изборна кампања за самостојни органи на локалната самоуправа, не смее да ја надмине висината за поврат по добиен глас во однос на организаторите на изборната кампања за претседател на Република. Доколку, дојде до втор круг при избори за самостојни органи на локалната самоуправа, кандидатот што се кандидирал во вториот круг, има право на поврат на трошоци врз основа на добиените гласови во вториот круг.

(3) Право на делумно враќање на трошоците за организаторите на референдумска кампања за локална самоуправа, не е дозволена.

Член 23

(1) Државниот завод за ревизија, во рок од 180 дена по затворање на трансакциската сметка, врши ревизија кај оние организатори на изборна кампања кои врз основа на овој закон имаат право да добијат делумно враќање на трошоците за изборната кампања.

Државниот завод за ревизија во рок од 180 дена по затворање на трансакциската сметка, врши ревизија кај организаторите на изборната кампања, за референдум на државно ниво, кај организаторите на изборната кампања за избори на членови на претставничките и самостојни органи за локална самоуправа како и за референдум на локално ниво.

(2) Организаторот на изборната кампања, Народната банка на Република Македонија и деловните банки кај кои организаторите на изборни кампањи отвориле посебни трансакциски сметки се должни, на барање на надлежен орган да достават документи кои се потребни за спроведување ревизија и да овозможат увид во деловните книги и евиденции.

Член 24

(1) Со ревизијата од член 30 на овој закон Државниот завод за ревизија ги испитува:

1. износот на собрани и потрошени средства за изборната кампања,
2. дали организаторот на изборната кампања добиените средства ги искористил за изборната кампања во согласност со законот,
3. точноста на податоците кои организаторот на изборната кампања ги навел во извештајот согласно член 18 и 19 од овој закон.

(2) Конечниот извештајот на Државниот завод за ревизија се објавува во Службен весник на Р. Македонија.

Член 25

(1) Организаторите на изборни кампањи за избор на пратеници во Собранието и избори за претседател на република кои за повеќе од 10% ќе го надминат дозволеният обем на средства за изборна кампања, делумното враќање на трошоците за организирање и финансирање на изборната кампања согласно овој закон им се исплаќаат од Буџетот на Републиката, во висина од една половина.

(2) На организаторите на изборна кампања за избори на членови за претставнички и самостојни изборни органи на локалната самоуправа, во локалната самоуправа каде што за 10% е надминат дозволеният обем на средства за изборна кампања, делумното враќање на трошоците за организирање и финансирање на изборната кампања, согласно овој закон се исплаќаат од буџетот на локалната самоуправа, во висина од една половина.

(3) Политичките партии, за кои организаторот на изборната кампања за избор на пратеници во Собранието и избори за претседател на Република, кои за повеќе од 10% ќе го надминат дозволеният обем на средства за изборна кампања, за време од една година, ќе им се намалат средствата кои се

исплаќат од Буџетот на Републиката, врз основа на законот со кој се уредува, финансирањето на политичките партии.

(4) Политичките партии во локалната самоуправа во кои организаторот на изборната кампања за избор на членови на претставнички и самостојни избрани органи на локалната самоуправа кои за 10% ќе го надминат дозволеният обем на средства за изборна кампања, за време од една година, ќе им се намалат половина од средствата кои се исплаќаат од буџетот, на локалната самоуправа, врз основа на законот со кој се уредува финансирањето на политичките партии.

(5) Организаторот на изборна кампања за избор на пратеници во Собранието и избори за претседател на Република, го губи правото за добивање на делумно враќање на трошоците за организирање и финансирање изборна кампања, кои врз основа на овој закон му се исплаќаат од Буџетот на Републиката, доколку за повеќе од 30% го надмине дозволеният обем на средства за изборна кампања.

(6) Организаторот на изборна кампања за избор на членови за претставнички и самостојни изборни органи на локалната самоуправа, во локалната самоуправа во која за повеќе од 30% ќе се надмине дозволеният обем на средства за изборна кампања, го губи правото за делумно враќање на трошоците за организирање и финансирање изборна кампања, кои врз основа на овој закон му се исплаќаат од буџетот на локалната самоуправа.

(7) Политичката партија за време од една година, го губи правото за добивање средства од Буџетот на Републиката, кои се исплаќаат, врз основа на овој закон со кој се уредува финансирањето на политичките партии, доколку, организаторот на нивната изборна кампања за избор на пратеници во Собранието и избори за претседател на Републиката, за повеќе од 30% го надмине дозволеният обем на средства за изборна кампања.

(8) Политичката партија во локалната самоуправа во која организаторот на изборната кампања за избор на членови за претставнички и самостојни изборни органи на локалната самоуправа, доколку, за повеќе од 30% го надмине дозволеният обем на средства за изборна кампања, за време од една година, ги губи средствата кои се исплаќаат од буџетот на локалната самоуправа врз основа на законот со кој се уредува финансирање на политички партии.

(9) Постапката за утврдување на намалување односно губење на правото за средства од Буџетот на Републиката или буџетот на локалната самоуправа го спроведува Државната Изборна Комисија откако ревизискиот извештај ќе стане конечен.

(10) Против решението од став (9) може да се поведе управен спор. Жалбата не го одложува извршувањето на решението.

VII. КАЗНЕНИ ОДРЕДБИ

Член 26

Со казна од 350 евра ќе се казни одговорен уредник на медиум доколку:

- објави истражување на јавното мислење за кандидатот односно референдумското прашање без да наведе податоци од став 1 од член 5 од овој закон;
- објави истражување на јавното мислење во период седум дена пред гласањето (став 2 член 5);
- дејствија спротивни на став (4) и (5) од член 6
- објави огласувачка содржина без наведување на нарачателот и другите услови наведени во членот (член 7)

Член 27

(1) Со казна од 1.500 до 2000 евра ќе се казни за прекршок:

- издавачката куќа, медиумот, кој не ги спроведува или не ги објавува правилата или работи во спротивност со објавените правила од член 6 од овој закон или работи спротивно од став 2 од член 5 од овој закон;
- издавачката куќа, медиум, кој нема да ги наведе податоците во согласност со член 7 од овој закон;
- првното лице, самостоен претприемач или поединец кој самостојно врши дејност кои се однесуваат во спротивност со член 7 на овој закон.

(2) Со казна од 150 до 200 евра ќе се казни одговорно правно лице што ќе стори прекршок од претходниот став.

Член 28

(1) Со казна од 2.000 до 4.000 евра ќе се казни верска заедница, државна институција или друго лице што врши јавни услуги кои работат во спротивност со член 4 од овој закон.

(2) Со казна од 1.000 до 2.000 евра одговорното лице на верската заедница, државниот орган, органот на самоуправната локална заедница, јавна институција или друго лице што врши јавни услуги и постапува во спротивност со претходниот став.

Член 29

(1) Со казна од 10.000 до 15.000 евра се казнува организаторот на изборната кампања - правно лице, самостоен претприемач или поединец кој врши самостојна дејност, кој во даден рок не го приложи извештајот за финансирање на изборната кампања (член 12 и 13) или доцна или воопшто не отвори трансакциска сметка или сите средства за изборната кампања не ги собира на таа сметка или од неа не ги подмири сите трошоци за изборната кампања (член 16) или вишокот собрани средства не ги намени за хуманитарни цели (член 22).

(2) Со казна од 1.500 до 2.000 евра ќе се казни одговорното лице организатор кој ќе направи прекршок од претходниот став.

(3) Со казна од 400 до 1.200 евра ќе се казни организатор на изборна кампања - поединец кој ќе стори прекршок од првиот став на овој член.

Член 30

(1) Со казна од 7.000 до 12.500 евра ќе се казни организатор на изборна кампања - правно лице, самостоен претприемач или поединец кој самостојно врши дејност кои за финансирање на изборната кампања за избор на пратеници во Собранието или за избори за претседател на република го надминат ограничувањето од член 23 од овој закон.

(2) Со казна од 3.500 до 10.000 евра ќе се казни организатор на изборна кампања - правно лице, самостоен претприемач или поединец кој самостојно врши дејност, кои за финансирање на изборна кампања за избор на членови на претставничките и самостојни изборни органи на локалната самоуправа во локалната заедница, го надминат ограничувањето од член 23 од овој закон.

(3) Со казна од 3.500 до 10.000 евра ќе се казни организатор на референдумска кампања - правно лице, самостоен претприемач или поединец кој самостојно врши дејност кои ќе го надминат ограничувањето од 23.член од овој закон.

(4) Со казна од 700 до 1.000 евра ќе се казни одговорно лице организатор на изборна кампања или организатор на изборна кампања - поединец, кој сторил прекршок од овој член.

Член 31

(1) За спроведување на одредбите од овој закон е надлежна Управата за јавни приходи.

(2) Органот од претходниот став можат да изрекува и казни за прекршок според овој закон, во рамките на прописите пропишани со законот.

VIII. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ

На Нацрт законските одредби за подобрување на транспарентноста и надзорот над финансирањето на политичките и референдумските кампањи

Текстот е заснован на анализата на националното и компаративното право спроведена во рамки на проектот, а како појдовна основа за изготвување на овој текст се земени и препораките кои произлегоа од тридневната расправа во рамки на тркалезната маса одржана во ноември 2009 година, а на која учествуваа претставници од поголем број институции: Министерството за правда, Државната изборна комисија, Секретаријатот за европски прашања, Советот за радиодифузија, Државниот завод за ревизија, Државната комисија за спречување на корупцијата, политичките партии ВМРО ДПМНЕ, СДСМ, НСДП, ДПА и ЛДП, невладината организација МОСТ, претставници од медиумите, како и претставници од Набљудувачката мисија на ОБСЕ и на Европската комисија во Република Македонија.

На тркалезната маса се направи детална анализа на одредбите од Законот за политичките партии и Изборниот законик, како и на поодделни одредби од Законот за радиодифузна дејност и се презентираа размислувања и конкретни предлози во насока за подобрување на транспарентноста и надзорот над финансирањето на политичките партии. При изготвување на препораките беа земани во предвид препораките од ОДИХР, како и Препораките од Советот на Европа - Препорака REC(2003)4 за Заедничките правила во борбата против корупцијата во рамките на финансирањето на политичките партии и изборните кампањи и - воопшто - Водечки принцип 15 (финансирање на политички партии и кампањи).

Исто така, Работната група ги имаше во предвид и препораките за измена на Изборниот законик и на Законот за Радиодифузна дејност, изготвени од Советот за Радиодифузија (СРД), како и Законот за референдум. Овие предлози се поврзани со претходните измени на Изборниот законик, со кои се измени начинот на кој се регулираат поодделни аспекти поврзани со медиумското претставување за време на изборната кампања, поради што се предлага во Законот за радиодифузната дејност да се избришат одредбите поврзани со претходното законско решение, кои сега се противречни со постојниот изборен законик. Со цел да се обезбеди конзистентност на изборната регулатива треба да се направат следниве измени:

VI. Програмски стандарди – Се брише член 80 од ЗРД;

VII. Рекламирање, телешопинг и спонзорство - Се брише член 95 од ЗРД;

IX. Јавен радиодифузен сервис - Се брише алинеја 8 од член 121 став 1 од ЗРД;

XVI. Казнени одредби - Од член 166 став 1 на ЗРД се бришат точките 23), 24), 25), и 33);

Покрај ова, СРД смета дека во Изборниот законик треба да се направат и други измени и дополнувања на Изборниот законик, (Сл. весник на Р.М бр. 40/2006, 136/2008 и 148/2008), во главата VI. ИЗБОРНА КАМПАЊА И ФИНАНСИРАЊЕ НА ИЗБОРНАТА КАМПАЊА, каде во член 74 ставовите 2 и 3 би се споиле. Оваа препорака е образложена со следната аргументација:

"На претходните претседателски и локални избори, СРД доследно го примени Изборниот законик во однос на обврската да го следи изборното медиумско претставување од денот на распишување на изборите до завршувањето на гласањето на денот на одржувањето на изборите, и за сите прекршувања на Законикот покрена прекршочни постапки против радиодифузерите. Притоа Советот се соочи со проблем во судските постапки по неговите барања за поведување на прекршочни постапки за прекршувањата во периодот од распишување на изборите до започнување на изборната кампања, односно за изборно медиумско претставување пред официјално започнување на изборната кампања. Дел од судовите пресудија во полза на Советот, а дел од судовите донесоа одлуки за ослободување на обвинетите од прекршочна одговорност, со образложение дека нема основ за прекршочна одговорност, кога се работи за медиумско претставување пред потврдување и објавување на листи на кандидати од страна на Државната изборна комисија, општинските изборни комисии или изборната комисија на град Скопје. По најавата на првите прекршочни постапки од страна на Советот за предвремено изборно медиумско претставување, спротивно на одредбите од Законикот, во медиумите, исто така, интензивно се пренесуваа изјави на правни експерти кои тврдеа дека не може да се зборува за изборно медиумско претставување на политичките субјекти и на кандидатите се додека надлежните органи не ги потврдат листите со кандидати. Мора да се најде решение за овој проблем, бидејќи во спротивно губи смисла забраната за изборно медиумско претставување од денот на распишување на изборите до денот на официјалното започнување на изборната кампања, како и новата обврска за Советот да го следи и овој период. *Доколку нема решение, предлагаме да се размисли за бришење на забраната за изборно медиумско претставување од денот на распишување на изборите до денот на започнување на изборната кампања и да се вратиме на старото законско решение со правила само за периодот на изборна кампања и изборен молк.* "

Исто така предложена е измена во членот 75 од Изборниот законик, со кој би се уредила обврската на СРД да донесе **Правилник за однесувањето на радиодифузерите** во периодот пред започнување на изборна кампања и Правилник за рамноправен пристап во медиумското претставување за време на изборна кампања, потоа се предлага воведување на нов член 75, а со кој би се доуредило дополнителното време за рекламирање, утврдување на ценовниците и нивно објавување, како и третманот на сите учесници во изборниот процес; потоа измена на членот 76 и воведување на нов член 76 – а со кој: Јавниот радиодифузен сервис би бил должен, без надоместок, во соработка со Државната изборна комисија да ги информира граѓаните за начинот и техниката на гласање и да емитува други информации поврзани со изборниот процес. Исто така за време на изборна кампања, Јавниот радиодифузен сервис би бил должен да емитува бесплатно политичко претставување на учесниците во изборниот процес во согласност со принципите утврдени во Правилникот за рамноправен пристап во медиумското претставување за време на изборна кампања. Исто така се предлага да се измени и ставот 5 во член 83-а и тој да гласи: (5) Попустите во цените кои радиодифузерите и печатените медиуми ги даваат за платено политичко

рекламирање на учесниците во изборната кампања се сметаат за донација изразена во парична вредност. Висината на оваа донација не смее да го надмине износот од 20.000,00 евра во денарска противвредност. Видовите донации утврдени во член 83-а став (1) алинеи 1 и 2 не важат за радиодифузерите и печатените медиуми.

СРД предлага измена и во делот на одредбите кои се однесуваат на **набљудување на изборите** или поконкретно во член 162 да се додаде нов став, став (5) и тој гласи: (5) За текот на изборниот процес и активностите поврзани со неговото набљудување, преку прес- конференции, соопштенија и други форми на информирање, можат да известуваат само организациите и лицата од член 161 на овој Законик кои добиле овластување за набљудување од Државната изборна комисија.

Советот за радиодифузија смета дека недостаток на **Законикот е што утврдува правила за однесување и на печатените медиуми, но не предвидува можност за нивно санкционирање** доколку не ги почитуваат правилата.

Имајќи предвид дека во Република Македонија не постои регулатор за печатените медиуми, сметаме дека Државната изборна комисија треба да се овласти да го следи изборното медиумско претставување кај печатените медиуми и да покренува прекршочни постапки по утврдување на прекршувања. На овој начин сите медиуми ќе бидат во рамноправна положба. За радиодифузерите и понатаму ќе има подетални правила, што е оправдано имајќи го предвид нивното влијание, но барем генералните принципи ќе се однесуваат подеднакво на сите. Можно решение би било во член 74 да се додаде нов став 3 во кој ќе се утврди дека ДИК е надлежна да го следи изборното медиумско претставување од денот на распишување на изборите до денот на одржување на изборите и да покренува прекршочни постапки за констатираните неправилности кај печатените медиуми. Во дополнение, треба да се предвиди казна за радиодифузерите доколку ја надминат дозволената висина на донацијата (член 83-а став (5)) и за радиодифузерите и печатените медиуми доколку не достават финансиски извештаи за рекламниот простор искористен од организаторите на изборна кампања (член 85-а).

Покрај ова, работната група имаше став дека треба да се обезбеди еднаков пристап до медиумите за сите субјекти во изборната кампања но и да се дефинира сопственичкиот однос врз медиумите и да се утврди нивната независност.

Претставникот на Државниот завод за ревизија (ДЗР) достави образложена сугестија со подготвувањето на овој Нацрт текст на Законски одредби кои се однесуваат на уредувањето на **транспарентноста, надзорот и отчетноста** на изборните и референдумските кампањи, да се направи и усогласување на одредбите од членот 83 од Изборниот законик, со додавање во вкупната вредност на донациите и на оние донации или поволности кои се добиени од радиодифузерите и печатените медиуми; да се уреди можноста од членот 83 за финансирање на кампања од сметка на политичката партија, со воведување на обврската тие средства да се префрлат на времената сметка отворена заради финансирање на кампањата; да се направи усогласување на членовите 85 став 1 и 71 став 6 и членот 86, во однос на обврската за доставување финансиски

извештај за изборната кампања и обврската за затварање на сметките за изборна кампања, поврзана со исплата на средствата од буџетот, како и одредбите од членот 85 и 85 б во кои треба прецизно да се утврдат органите кои имаат надлежност и законска обврска да ги процесираат наодите и констатациите истакнати во ревизорските извештаи.

Покрај претходно наведените измени, основните елементи на кои се однесуваат препораките за дополнување на законските одредби од оваа сфера се однесуваат на **транспарентноста на финансирањето** на изборните кампањи во траење што ќе овозможи опфат на подолг период, односно проширување на времето на следење на 45 дена пред гласањето. Притоа се предлагаат и одредби во смисла на попрецизно опфаќање, сеопфатно евидентирање и оценка на трошењето за време на изборните кампањи.

Нацртот содржи и предлози за измена на изборниот законик кои ќе обезбедат **да се спречи заобиколувањето на правилата за горната граница на донациите**. За оваа цел се предлага стоките и услугите што се даваат во изборните кампањи по намалени цени соодветно да се идентификуваат и пресметаат по пазарна вредност, како донации. Во оваа смисла се препорачува и воведување на системот на поврзани правни или физички лица, така што финансиските активности на правни или физички лица кои се директно или индиректно поврзани со организаторите на изборната кампања или со политичките партии, и нивните сметки, соодветно да бидат вклучени во сметките на политичките партии.

Во рамки на ова би требало да се обезбеди контрола над финансиските средства потрошени од политичките партии во периодот од шест (6) месеци пред одржувањето на изборите, потрошени од нивните редовни сметки; Ревизија на донациите на политичките партии од страна на Државниот завод за ревизија; Прецизен и јавен список и приказ на донаторите и мерливост на донацијата (без анонимни донатори); да се уреди надлежноста на Државната изборна комисија (ДИК) во врска со иницирањето и водењето на прекршочната постапка и изрекување прекршочни санкции и да се измени членот 87 од Законот за финансирање на политичките партии во врска со времето на доставување на финансиските извештаи кои се однесуваат на изборната кампања од страна на политичките партии.

Во однос на надзорот и независната контрола над редовното финансирање на политичките партии, и ако е потребно продолжена контрола со нив поврзани субјекти и финансирање на изборните кампањи, сефкупната надлежност треба да се насочи кон **Државниот завод за ревизија**, на начин што оваа институција, покрај можноста за ревизија и контрола, ќе има можност и да изрекува санкции (ограничување на исплатата на средства по гласач доколку не се почитувани правилата) и други санкции. Дополнително, надлежност за спроведување на одредбите предложени во овој Нацрт за законски одредби, треба да се подели со **Управата за Јавни приходи**, која ќе постапува исклучиво во рамки на своите постоечки надлежности. На овој начин може да се постигне суштинска комплементарност помеѓу институциите задолжени за надзор и ќе се воспостави вистински ефикасен надзор над финансирањето на изборните кампањи, наместо досегашното многу дисперзирано и апсолутно неефикасно спроведување на оваа контрола. Во овој концепт **Државната изборна комисија** ќе има мандат да ги верификува одлуките на ДЗР.

Предложениот систем на санкции, кој се состои во оневозможување одредена политичка партија или организатор на политичка кампања, да се стекне со правото да ги добие средствата кои со закон се утврдени како средства од буџетот кои се исплатуваат после завршената изборна кампања, верификување на мандатите и сумирање на добиени гласови.

Она што претставува вистински предизвик кога станува збор за ваков тип на реформа во изборното законодавство, е уредувањето на времето за започнување на изборната кампања и дефинирањето на термините. Се појави потреба во изборниот законик да се воспостави дефиниција на термините: **„предвремено започнување на изборната кампања“**, **„одговорно лице за спроведување на изборната кампања“**, **„пред кампања“**, односно време кога сеуште не започнала официјалната изборна кампања ама се во тек определени партиски активности, како и да се утврди времето на започнување на „пред кампањата“.

Во анализите на изборниот процес регулиран со Изборниот законик, работната група која работеше на изготвување на овој Нацрт, заклучи дека: Од времето на објавување на изборите, на партиите им се неопходни неколку денови за консолидирање и донесување на одлуки за тоа како ќе учествуваат во изборите. Поради тоа, а со цел да се прошири периодот на следење, надзор и ревизија на активностите за кампања, оптимален рок кога треба до Државната изборна комисија да се достави посебната банкарска сметка за водење на кампањата и одговорно лице за финансирање на изборната кампања е **45 денови пред изборите**. Ова би бил преклузивен рок, кој би се однесувал за сите учесници во изборите, за политички партии и поединци. Доколку не се поднесе бараната информација, неможе да се учествува во изборниот процес. Периодот на "пред кампања" ќе трае 25 денови, односно официјалната изборна кампања ќе започне 20 дена пред изборите.

Одговорните лица се задолжени да изготват извештај за трошење на средства од посебната сметка, во период од шест месеци после завршување на изборите.

МЕЃУСЕБНА ПОВРЗАНОСТ НА РЕШЕНИЈАТА СОДРЖАНИ ВО ПРЕДЛОЖЕНИТЕ ОДРЕДБИ

Предложените решенија имаат поврзаност со повеќе закони кои го регулираат изборното законодавство, вклучувајќи го Изборниот законик, Законот за радио дифузна дејност, Законот за референдум и Законот за финансирање на политички партии, како и Законот за државна ревизија.

ПОСЛЕДИЦИ ШТО ЌЕ ПРОИЗЛЕЗАТ ОД ПРЕДЛОЖЕНИТЕ РЕШЕНИЈА

Со предложените законски одредби ја реafirмираме нашата определба да придонесеме кон процесот за создавање на услови за фер и демократски избори, а особено за многу попрецизно законско уредување на сферата на финансирање на изборните кампањи, како предуслов за намалување на можностите за создавање на нелегални и коруптивни должничко доверителски односи во сферата на политичкото делување.